

Nr 8

Utlåtande med anledning av väckta motioner om identitetskort för befattningshavare som besöker äldre m. fl.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 377 av herrar *Åkerlund* och *Enarsson* samt II: 473 av fröken *Wetterström* och fröken *Ljungberg* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan angående krav på tjänstekort för kommunala och statliga befattningshavare som i tjänsten besöker bl. a. äldre och handikappade.

Motionärerna framhåller att antalet brott mot äldre ökat starkt under de senaste åren och att utvecklingen är oroande. De människor som utsätts för dessa brott — utöver äldre även i olika avseenden handikappade — är i regel helt försvarslösa och därför i särskild grad i behov av samhällets skydd. Det synes ytterst angeläget att öka tryggheten för dessa kategorier medborgare.

Åtgärder i detta syfte har också under senaste tiden i viss mån vidtagits. Rikspolisstyrelsen har låtit distribuera en broschyr till alla pensionärer med råd om hur de skall skydda sig mot människor som kan misstänkas ha oärliga avsikter. I anslutning härtill sände socialstyrelsen den 28 juni 1966 en cirkulärskrivelse till alla länsstyrelser. I skrivelsen uttalades bl. a. att polisen vid utredningar om brott mot äldre kunnat konstatera, att gärningsmännen vid besök hos gamla ofta vilseleder dessa genom att utge sig som representanter för någon social myndighet. De uppger t. ex. att de är från socialstyrelsen och har att kontrollera hur mycket kontanter de gamla har i bostaden, hur stora banktillgodohavanden de har m. m. Allt för att lura äldre att röja var de har sina pengar. Ofta faller äldre undan och blir till följd därav bestulna eller utsatta för bedrägeri.

I cirkulärskrivelsen erinrades vidare om att polisen i en broschyr till alla pensionärer uppmanat dem att vara på sin vakt mot besökande främlingar och alltid begära legitimation av dem om de uppgav sig representera myndighet eller förening. Härför erfordras emellertid att personer i det allmänna tjänst kan förete en fullgod legitimationshandling. Sådana handlingar bör vara enhetligt utformade, skyddade mot förfalskning och innehålla erforderliga uppgifter.

Meningen med skrivelsen var att länsstyrelserna skulle utfärda tjänstekort, framför allt för dem som gör besök i hemmen. I landskommuner och

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 11 saml. Nr 8

mindre städer är dock sådana legitimationsmöjligheter icke vanliga och behovet ökar i den mån kommunerna blir större genom kommunsammanslagningar.

Det är angeläget att såväl kommunala som statliga befattningshavare som besöker åldringar har ett svårförfalskat tjänstekort. De människor som skall skyddas bör få grundlig information genom de lokala myndigheterna.

Motionärerna anför avslutningsvis att det i syfte att uppnå standardisering och enhetlig rutin vore lämpligt att utfärdande myndighet ålades att följa de anvisningar rikspolisstyrelsen utfärdar. Dessa bör också följas i sådana fall där reguljära tjänstekort av olika skäl ej bör utfärdas utan ersättas av annan identifikationshandling av tillfällig natur.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 473.

Utskottet

Frågan om utredning beträffande åtgärder i syfte att öka åldringars trygghet till liv och egendom prövades av 1965 års riksdag med anledning av väckta motioner. I utlåtande över motionerna hänvisade allmänna beredningsutskottet (utlåtande nr 45/1965) bl. a. till den särskilda uppmärksamhet högsta polisedningen visat sig ägna bekämpandet av den mot åldringar riktade brottsliga verksamheten och till speciella åtgärder som genomförts eller planerats på detta område. Utskottet ansåg det kunna förutsättas att rikspolisstyrelsen komme att följa den fortsatta utvecklingen och vidtaga av denna betingade åtgärder. Motionerna föranledde på utskottets förslag inte någon riksdagens åtgärd.

Utskottet delar den i de nu förevarande motionerna uttalade uppfattningen att befattningshavare som besöker åldringar och handikappade bör vara försedd med tillförlitligt tjänstekort. Det är även, som motionärerna framhållit, angeläget att de som mottar besöken är informerade om att de bör kräva legitimation av besökaren och om vad de härvid bör iakttaga.

Vad först gäller frågan om information vill utskottet erinra om den av rikspolisstyrelsen utarbetade, till alla pensionärer riktade, broschyren med råd om hur man bör uppträda vid besök av främmande personer. I broschyren framhålls bl. a. att en besökande främling som säger sig representera myndighet, förening el. dyl. bör avkrävas legitimation. Spridningen av broschyren har i första hand ombesörjts av de lokala polismyndigheterna och av Pensionärernas riksorganisation. Socialstyrelsen har emellertid genom cirkulärskrivelse den 1 februari 1966 till de kommunala nämnder som handlägger hemhjälpssärenden verkat för ytterligare spridning. Styrelsen har betonat vikten av att även åldringar som inte är med i nyssnämnda organisation får broschyren och rekommenderat att den distribueras dels genom hemhjälpsspersonalen till samtliga åldringar och handikappade som får social hemhjälp, dels på andra vägar till så många som möjligt av kommunens övriga åldringar och handikappade. Styrelsen har också framhållit

såsom önskvärt att frågan om att lämna åldringar och handikappade sakliga upplysningar toges upp vid konferenser med hemhjälppersonalen.

Beträffande kravet att de tjänstemän som här är i fråga skall ha tjänstekort får utskottet anföra att kravet torde vara väl tillgodosett för de statliga tjänstemännens del. Vad gäller de kommunala befattningshavarna får utskottet erinra om den av motionärerna omnämnda cirkulärskrivelsen från socialstyrelsen till länsstyrelserna, vilka har att utfärda sådana kort för kommunala tjänstemän. I skrivelsen hemställes att länsstyrelserna skall utfärda kort för tjänstemän som är i behov därav. Jämlikt gällande föreskrifter skall tjänstekort vara laminerat, d. v. s. inbakat i plastmassa. Lamineringen sker centralt genom rikspolisstyrelsen. Utskottet har inhämtat att beställningar av laminering av kort som utfärdats för kommunala socialvårdstjänstemän m. fl. kontinuerligt inkommer från länsstyrelserna och att frekvensen av sådana beställningar ökat efter utsändandet av socialstyrelsens förenämnda cirkulärskrivelse.

Motionärerna har även anfört vissa synpunkter på tjänstekortens beskaffenhet avseende deras skydd mot förfalskning, de uppgifter om innehavaren som de bör innehålla m. m. Enligt vad utskottet erfarit anses de nu gängse korten inte vara i alla avseenden helt tillfredsställande. Frågan om en ny typ av legitimationshandling har emellertid utretts av en särskild nämnd, vari postverket, rikspolisstyrelsen, länsstyrelsen i Stockholms län, överståthållarämbetet samt bankorganisationerna är representerade. Utredningen, vari bl. a. ingått vissa undersökningar vid statens provningsanstalt, är numera avslutad och dess resultat kommer att framläggas inom de närmaste dagarna. Förslaget lär innefatta en legitimationshandling som bl. a. erbjuder bättre garanti mot förfalskning än de som nu används. Reformerna är avsedda att tillämpas jämväl för tjänstekorten och en översyn av gällande föreskrifter torde komma att föreslås. Utskottet förutsätter att även kommunförbunden uppmärksammar de föreliggande behoven och följer utvecklingen på området.

Det synes utskottet som om aktiviteten för att informera åldringar och handikappade och för att förse tjänstemän som besöker dem med tillförlitliga tjänstekort bör leda till att motionärernas önskemål blir i väsentlig mån tillgodosedda utan särskilt initiativ av riksdagen. Utskottet anser sig därför böra hemställa,

att de likalydande motionerna I: 377 och II: 473 i den mån de icke kan anses besvarade med vad ovan anförts icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Hellebladh, Wallmark, Hedlund, fru Hultell, herrar Nyman, Wååq, fru Landberg, herrar Johan Olsson och Wirtén; samt

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Dickson, Lundmark, Haglund, Rimås, Wikner, Nilsson i Bästekille och Andersson i Örebro.